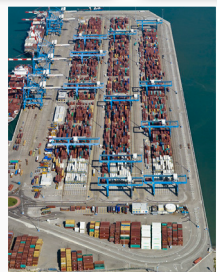

הערכה אסטרטגית ימית לישראל 2019/20

עורך ראשי: פרופ' שאול חורב

ערך והפיק: אהוד גובן

18. טרור ימי בישראל – מתחילת הדרך ועד היום

שקד דברן

פרק זה מציג את נקודת המבט הישראלית בנושא ההתמודדות עם מגמת הטרור הימי. מוצגת סקירה היסטורית לתופעת הטרור הימי שעימה מתמודדת ישראל. הסקירה כוללת דיון באירועים ותרחישים שונים שעימם התמודדה ישראל לאורך ההיסטוריה, כמו גם דיון על המגמות העכשוויות יותר. החלק האחרון של מאמר זה מציג את האתגרים שאיתם מתמודדת ישראל היום בהקשר של טרור ימי. המסקנות המובאות במאמר הן כי ההתמודדות עם הטרור הימי דורשת מודיעין מדרגה ראשונה, גישה מונעת, דוקטרינה מעודכנת ומתאימה ויצירתיות וחדשנות במחקר ופיתוח מערכות נשק.

המונח "טרור" מתייחס ל"שימוש שיטתי ומכוון או לאיום של אלימות להשגת מטרות פוליטיות". באופן כללי ניתן לטעון כי טרור הוא כלי פוליטי.¹ טרור ימי כולל התקפות או איומים של התקפות על כלי שיט (ספינות צובר, מיכליות ואוניות אחרות, ספינות גרר דיג וכדומה), התקפות על נמלים, מטרות קרקעיות קבועות ליד נמלים – כגון בתי זיקוק לנפט וכבלים תת-ימיים. כמו כן דרכים נוספות של טרור יכולות לבוא לידי ביטוי בחטיפת ספינות מסחריות/ נוסעים בים הפתוח. ההגדרה של טרור ימי כוללת גם התקפות או איום של התקפות נגד אוכלוסייה אזרחית דרך הים, שכן העורף הוא בדרך כלל המטרה העיקרית של קבוצות טרור, ודרך נוספת שבה איום זה יכול להתממש היא על ידי טרור סייבר ימי. לוחמה בטרור מוגדרת כצעדים מונעים, הגנתיים ופוגעניים שנועדו לצמצם את הפגיעות ולהגיב למעשי טרור.

ישראל היא מקרה מעניין וחשוב כאשר דנים בנושא הטרור הימי. המצב הביטחוני בישראל הוא כידוע מורכב, והמרחב הימי הוא עוד במה שבה ניתן לראות מורכבות זאת. לאורך ההיסטוריה היו לישראל מאבקים רבים ושונים, ואחד ממאבקים אלו התרחש וממשיך להתרחש אף היום בזירה הימית.

1 Ganor, B. (2009), "Terrorism in the twenty-first century". In *Essentials of terror medicine*. Springer, New York, NY: 13-26; Michel, K. (2006), "War, piracy and terror: the high seas in the 21st century". *The Journal of International Maritime Law* 12: 313-324; Sakhuja, V. (2007), "Sea Piracy in South Asia". In P. Lehr (Ed.), *Violence at Sea: Piracy in the age of Global Terrorism*. New York: Taylor & Francis Group: 23-36; Kanev, D. (Ed.). (2005), *Seaborne trade effects of international terrorism and effectiveness of the anti-terrorist policy*. UK: WIT Press, Ashurst Lodge, Ashurst, Southampton; Valencia, M. J. (Ed.). (2006), *The Politics of Anti-Piracy and Anti-Terrorism Responses in Southeast Asia*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.

מדינת ישראל נמצאת במצב "יחודי": היא מעין מדינת אי שהים הוא הדרך היחידה ליבוא וייצוא (למעט התוואי האווירי) של מסחר לתוכה וממנה. לכן חשיבותו של הים גבוהה מאוד. הסחר על מטעניו בים הוא 98% (במונחי נפח) מסך כל הסחר עם ישראל, והוא בעל חשיבות אסטרטגית רבה למדינה.

עד סוף שנות השישים ותחילת שנות השבעים לא ייחסה מדינת ישראל חשיבות רבה לטרור ימי. לפני מלחמת ששת הימים (1967) הגיע הטרור בעיקר מרצועת עזה בעידוד מצרי. חיל הים הישראלי ערך סיורים, אך אלה לא נועדו נגד פעילות עוינת, אלא כדי להפגין נוכחות. האיום הימי המשמעותי ביותר על ישראל היה מציי המדינות הערביות. איום זה הגיע לשיאו במלחמת יום כיפור (1973). במהלך המלחמה יצא חיל הים הישראלי מן הקרב כשחקן הדומיננטי בזירה הימית. עם זאת, במהלך שנות השבעים התחזקו ארגוני הטרור הפלסטיניים, ואיום הטרור החל להתפתח גם מכיוון הים.

לאחר מלחמת ששת הימים הוכפל אורך הגבול הימי של ישראל, מה שהוביל להגנה על שטח גדול בהרבה. אירוע משמעותי נוסף שהוביל להתפתחות מגמת הטרור מהים באותה תקופה היו אירועי ספטמבר השחור. אלה גרמו להעברת מפקדות ארגון הפת"ח מירדן אל דרום לבנון, ומשם ביצע ארגון זה פיגועים רבים אשר כוונו למדינת ישראל לא רק דרך היבשה, אלא גם דרך הים. עקב מגמה חדשה זו החל חיל הים הישראלי בבניית הכוח והכנת כלים וכוחות לחימה נגד טרור ימי. איומי טרור אלו עלו בקנה אחד עם הירידה שחלה באיום הנשקף מציי מדינות ערב, בעיקר לאחר חתימת הסכם השלום עם מצרים. איום הטרור הכריח את צה"ל וחיל הים בפרט לפתח יכולות חדשות ודוקטרינות חדשות, ואלו כללו יכולות הגנה על החופים באמצעות מערכות גילוי מתקדמות, וכלי שיט חדשים ומהירים יותר לצורך סיורים ושמירת הביטחון.²

ב-1969 אירעה ההסתננות הראשונה, והתברר כי מחבלים מלבנון מעבירים חומרי נפץ לישראל. ב-3 בנובמבר 1969 זיהתה ספינת טורפדו ליד ראש הנקרה סירה שחדרה לישראל. הסירה שנתפסה הייתה ספינת פת"ח ובה ארבעה מחבלים וחומרי נפץ. בין השנים 1971 ל-1979 הייתה מגמת הפיגועים בישראל מהים בשיאה, וההתקפות נמשכו בלי שצה"ל הצליח למנוע ולסכל אותן.

ב-11 ביוני 1971 הציתו מחבלים את הספינה הישראלית "Coral Sea" שהייתה בדרכה לאילת. הודות לפעולות המהירות והיעילות של צוות הספינה היא לא התפוצצה. בשנות השבעים הייתה התכונה הבולטת ביותר של הטרור הימי הגעה מהים ופגיעה באוכלוסייה

Gour Lavie, O. (2017), "Building the Israeli Power in the Face of Terror Threats and Other Threats," *Strategic Maritime Assessment for Israel – 2016*, Haifa Research Centre for Maritime Policy Studies & Strategy, University of Haifa: 126-133.

בחוף. הפיגוע בנהרייה בליל 24-25 ביוני 1974 היה של חוליית מחבלים השייכת לארגון פת"ח מלבנון. בפיגוע זה נהרגו חייל אחד ושלושה אזרחים ונפצעו שישה. המחבל חוסל בסופו של דבר על ידי כוח גולני. במהלך אותו עשור התרחש הפיגוע במלון "סבוי" בחוף תל אביב, במרס 1975. שתי חוליות מחבלים הגיעו בעזרת סירות לחוף תל אביב והשתלטו על מלון "סבוי", תפסו בני ערובה, ואיימו להרוג אותם אם ישראל לא תשחרר 20 מחבלים בתוך ארבע שעות. למחרת פרצה ל"סבוי" יחידה של סירת מטכ"ל, הרגה שבעה מחבלים ותפסה אחד, בעוד חמישה בני ערובה חולצו, שמונה נהרגו במהלך הפריצה, ושניים מחיילי הכוח הפורץ נהרגו גם הם.

איור 1: סירת הגומי איתה חדרו המחבלים לחוף נהרייה (מוזיאון חיל הים והעפלה)

תקיפה נוספת שיצאה מהים באותה תקופה הייתה ההתקפה על כביש החוף הישראלי, המכונה גם "אוטובוס הדמים". פיגוע זה בוצע במרס 1978, כאשר קבוצה של 11 מחבלים מפת"ח הגיעה לחוף מעגן מיכאל בסירות גומי. הם רצחו 35 ישראלים ופצעו 71. בתגובה לפיגוע זה ולפיגועי טרור רבים שקדמו לו, פתחה מדינת ישראל 'במבצע ליטני' בדרום לבנון. עם זאת, סדרת הפיגועים לא פסקה, ואירע פיגוע נוסף בנהרייה ב-1979, שבו נרצחו אב, שתי בנות ושוטר.³

3 אלמוג, ז'. (2014), מפקד שייטת 13 – הפלגות ח"י. כרך 2, כינרת, זמורה-ביתן דביר.

באוקטובר 1985 חטפו ארבעה פעילי טרור פלסטינים מחזית השחרור הפלסטינית את אוניית הנוסעים האיטלקית "אקילה לאורו", שעמדה בין שתי הערים המצריות, אלכסנדריה ופורט סעיד. החוטפים החזיקו את 400 הנוסעים כבני ערובה, ואיימו לפגוע בבני הערובה אם לא ישוחררו 50 אסירים פלסטינים המוחזקים בישראל. החוטפים ירו בנוסע יהודי אמריקני. הספינה הפליגה חזרה למצרים, ולאחר יומיים של משא ומתן הסכימו החוטפים לעזוב את האונייה והועברו לתוניסיה. בספטמבר 1985, שני טרוריסטים פלסטינים ושותף בריטי רצחו את הזוג אסתר וראובן פלצור וחברם אברהם אבנרי על יכטה במרינה של לרנקה.

למתקפות הטרור הימי בשנות השבעים ובתחילת שנות השמונים היו השלכות ישירות על הדוקטרינה הביטחונית של ישראל, שקראה לתגובה צבאית קשה עוד יותר נגד תשתיות הטרור. יתר על כן, ההתקפות הללו הצביעו על הצורך להגדיל את תקציב חיל הים על מנת לשפר את מערך ההגנה החופי הקיים של ישראל, ולקבוע תקנות חדשות הנוגעות לבטיחות ולביטחון הימיים.⁴

מבצע "שלום הגליל" נמשך מיוני עד אוגוסט 1982, אז גורש פת"ח מדרום לבנון ומביירות. הארגון מצא בית חדש בתוניסיה, אך איבד את הקרבה הגאוגרפית לישראל. פירוש הדבר כי כל ההתקפות הימיות הנוספות של פת"ח ושל ארגונים שאיתם יש לו קשר נאלצו להתמודד עם מרחק גדול יותר, כמו כן, זה הגביר באופן משמעותי את זמן התגובה של כוחות הביטחון הישראליים.

במהלך שנות השמונים והתשעים בוצעו "רק" שישה פיגועי טרור ימיים גדולים. לדוגמה בשנת 1990, כאשר סירות טרוריסטים נחתו על חוף ניצנים. מחבלים במספר ספינות מהירות, שיצאו מספינת אם שהפליגה מלוב, ניסו להגיע לחוף תל אביב ולבצע פיגוע גדול. חלק מהספינות התגלו מראש וסירה אחת נבלמה בים, אך אחת מהן הגיעה לחוף ניצנים. מטוס קל, חיל רגלים ומסוקים רדפו אחרי המחבלים. ארבעה מחבלים נהרגו, 12 נתפסו ואחד נמלט עם סירת התדלוק, ככל הנראה, למצרים. במהלך המבצע לא נפצעו ישראלים.⁵ בנוסף להתקפות אלה, סוכלו במהלך השנים עוד אירועים רבים אחרים.

שנות ה-2000 מאופיינות במגמות חדשות של טרור ימי. עשור זה מאופיין בפיגועים שנעשו בקרבת כלי שיט של חיל הים הישראלי: בנובמבר 2000, מחבל מתאבד פוצץ מטען ליד ספינת חיל הים הישראלי, לא היו נפגעים. ב-2002 נפצעו ארבעה חיילי צה"ל כאשר מטען התפוצץ ליד ספינת "דבור" של חיל הים הישראלי סמוך להתנחלות דוגית בצפון

Lorenz, A. (2007), "The Threat of Maritime Terrorism to Israel", IDC Herzliya Navy Association <http://www.amutayam.org.il> 4

רצועת עזה, הג'יהאד האסלאמי נטל אחריות לפיגוע זה. דוגמה נוספת היא רפסודת נפץ שהתפוצצה ב-2003 ליד ספינת דבור, ניסיון פיגוע שבו לא נפגע איש (עמותת חיל הים). כמו כן, מגמה חדשה עלתה בדמות הברחת נשק לרצועת עזה דרך הים.

בשנת 2001 תפס חיל הים הישראלי את הספינה "סנטורני" שנשאה נשק לרשות הפלסטינית. הנשק נשלח על ידי ארגון פת"ח. ב-11 בדצמבר 2001 הגיעה הספינה "קרין A" לנמל קיש באיראן. ישראל קיבלה מודיעין כי הרשות הפלסטינית רכשה את הספינה. על סמך מידע זה עקבו אנשי המודיעין הישראליים אחרי האונייה. לאחר שהאיראנים העמיסו אותה בנשק רב הפליגה הספינה לחופי הרשות הפלסטינית. כאשר התברר כי היקף הברחות הנשק על הספינה הוא עצום, הוחלט להיערך להתקפה נגדית שתבוצע על ידי הקומנדו הימי הישראלי. כאשר היה בידי חיל המודיעין מידע מספיק על אודות הספינה, החליט הרמטכ"ל שאול מופז כי זה הזמן הנכון לצאת למבצע כדי למנוע מהספינה להגיע לעזה.⁶

דוגמאות אחרות כוללות את תפיסת הספינה "ויקטוריה" ב-2011 עם נשק איראני המיועד לארגוני טרור ברצועת עזה, פעולה שזכתה להצלחה הודות לפעילות המודיעינית והפעולה המתמשכת בחיל הים כדי למנוע הברחות. דוגמה נוספת היא מבצע חיל הים "חשיפה מלאה" שהתקיים ב-2014 במטרה ללכוד את הספינה "קלוס-סי" שהפליגה תחת דגל פנמה בניסיון להבריא נשק לרצועת עזה. המבצע בוצע במימי ים סוף, כ-1,500 ק"מ מישראל, ונוהל בשטח על ידי מפקד חיל הים. על גבי ספינת המטען היו מכלים ובתוכם אמצעי לחימה שנשלחו מאיראן אשר נועדו להגיע לארגוני טרור ברצועת עזה (עמותת חיל הים).

חשש ייחודי לביטחון הימי הישראלי ישנו ברצועת עזה, השפעת מצב זה גברה בשנות האלפיים. בשני העשורים האחרונים עברו פעולות טרור ימיות בעיקר מארגונים חילוניים כמו פת"ח לארגונים אסלאמיים כמו חמאס, הג'יהאד האסלאמי ועוד. גורם חשוב נוסף בהתפתחות הטרור הימי הוא השימוש שעושה היום החמאס בכמה מרכיבים של לוחמה היברידית, כמו שימוש בדייגים בעזה כדי להבריא אמצעי לחימה ליד הים.

לאחר סגירת המנהרות בין עזה ומצרים קיבל הים מעמד מיוחד בעיני הפלסטינים. האימונים על כלי שיט ישראליים הולכים ומתעצמים, כולל החשש מחומרי נפץ. יש מלחמה יומיומית בים, בין פעילי טרור, מברחים, דייגים וחיילי חיל הים. חמאס בונה כוח ימי ומתקני הגז, תחנת הכוח וצינור הנפט הישראליים הם מטרותיו הבולטות.

6 זייתון, י' מורגלית, מ' (2014), "צוחק וסוחף. זהו מפקד חיל הים", Ynet News, web: <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4496052,00.html> [11.07.2019

- בשנת 2018 הושקה מנהרת התקפה ברצועת עזה שאפשרה יציאה סודית על ידי צלילה מעמדת חיל הים של חמאס לישראל. דובר צה"ל מסר כי מדובר במנהרת טרור ייחודית שאפשרה יציאה סודית מהמאחז לים, משם ניתן היה לבצע פיגועים באמצעות צלילה.
- בשנת 2018 חשפה יחידת חיל הים הישראלי, הממונה על המרחב הימי מול רצועת עזה, כוונה של הג'יהאד האסלאמי לבצע פיגוע משולב עם טילי נ"ט נגד ספינות חיל הים הישראלי ושביית חיילים.

על פי הערכות שונות בחיל הים הישראלי, חמאס וארגוני טרור נוספים ברצועת עזה צפויים להשקיע יותר משאבים בביצוע תקיפות איכותיות בים, וזאת לאחר שישראל הקשתה עליהם לפגוע דרך מנהרות התקפיות או מהאוויר על ידי שיגור רקטות. חמאס ממשיך בהתעצמותו הצבאית ברצועת עזה, כולל ניסיונות לרכוש יכולות ימיות. הוא ממשיך את ניסיונותיו להבריח ציוד ימי, ציוד צלילה וכדומה, כמו גם לבנות יכולות קומנדו ימי. חיל הים אחראי על הסגר הביטחוני הימי על רצועת עזה, כולל שליטה ביטחונית על תנועת כלי שיט (בעיקר דייגים/מבריחים) מרצועת עזה. המלחמה נגד ארגון טרור זה מאופיינת במאפיינים של לוחמה א-סימטרית והיברידית, דבר המקשה על בניית מערכת הגנה מפני איומים אלה.

האתגרים של הטרור הימי מול ישראל כיום

ארגוני הטרור הגדירו מטרה לפגוע ביעדים אסטרטגיים (כמו מפעלים ותשתיות לאומיות). גילוי מאגר הגז הטבעי "נועה" בשנת 1999, ולאחר מכן גילוי מאגר "מארי" בשנת 2000 יצרו עידן חדש בשוק האנרגיה בישראל. עם זאת, לצד ההזדמנויות הרבות הטמונות בפיתוח ענף האנרגיה הימית, עומד היום חיל הים הישראלי בפני אתגרים משמעותיים. הגנה על מימיה הכלכליים של ישראל מהווה אתגר, הן בשל גודלו של המרחב הימי, שהוא גדול ממדינת ישראל כולה, והן בשל אופי הפעילות בתחום חיפושי הגז והייצור. מתקני הקידוח הם מתקנים אזרחיים, אשר מטבעם אינם מצוידים ביכולת הגנה עצמית. פגיעה במתקנים אלה תהיה מכה אסטרטגית למדינה. לפיכך, מתקנים אלה עלולים לשמש "יעד איכותי" לפיגועים.⁷

מספר ישויות לא-ממשלתיות הכריזו על כוונתן לבצע פיגועים פיזיים נגד מתקני התשתית הישראלית בכלל, ונגד מתקני האנרגיה הימית בפרט. כך למשל, מזכ"ל חיזבאללה חסן נסראללה איים מפורשות על תקיפת פלטפורמות הגז הישראליות. וכך בשנת 2015 נערך

Zarchi, N. (2017), "Marine Energy Security," *Strategic Maritime Assessment for Israel – 2016*, 7 Haifa Research Center for Maritime Policy Studies & Strategy, University of Haifa: 105-114.

תרגיל ראשון מסוגו, שנועד לדמות ניסיון של טרוריסטים להשתלט על מתקן גז. יחידת הקומנדו הימי, שייטת 13, נצטוותה לשחרר את האסדה שעליו השתלטו "הטרוריסטים".

לדברי מפקד הבסיס הימי בחיפה:

התחום הימי הוא מדיום קלאסי לפיגועים, והחלל הזה יתחיל להתעורר כי קיים איום פוטנציאלי הן על פלטפורמות הגז והן על ההסתננות לישראל. הרעיון לבצע פיגועים בים על ידי ארגוני טרור, קרה בעבר הרחוק, אבל זה איום שאנחנו חייבים להגיב היום.⁸

אתגר חשוב נוסף נובע ממוקום הבסיסים הימיים של ישראל. נמל חיפה ונמל אשדוד, בסיסים אלה עצמם עשויים לשמש מטרה נוספת לפעולות טרור שונות.

איומים רבים ניתן לראות בתחום הימי. לפי דברי אלמוג זאב – מפקד חיל הים הישראלי בין השנים 1979-1985:

למתקפות טרור מהים יש ייחוד משלהן. ארגוני הטרור השתמשו בשיטות שונות לפגיעה בים, כגון: חוליה המגיעה בסירה ישירות אל החוף או מספינת אם מלב הים; ספינת סוחר או סירת מרוץ ששולחת משגרי רקטות לחוף או מטען נפץ גדול המתכוון להתפוצץ על מתקן חוף חיוני, או על ספינה של חיל הים או על מכלית וכו'.

היום אנו יכולים להוסיף את דבריו לאיום החמור של התקפות במרחב הקיברנטי. טרור קיברנטי הוא השימוש באינטרנט כדי לבצע פעולות אלימות הגורמות לאובדן חיים או לנזק משמעותי, במטרה להשיג רווחים פוליטיים או אידאולוגיים באמצעות איום או הפחדה. ספינות מודרניות בים מסתמכות יותר ויותר על טכנולוגיות מורכבות אשר יש להן שליטה כמעט מוחלטת על כל תפקידי הספינה (ניווט, מנועים, מערכות נשק). מערכות אלו משאירות את הספינה חשופה יותר לאיום הקיברנטי המתפתח כל הזמן. כדי להיות מאובטח המערכת צריכה להבטיח את זמינות השירות שלה, שלמות המידע ושמירת הסודיות שלה. מדיניות האבטחה כוללת רכיבים טכניים ולא-טכניים (הגנה פיזית, ארגון, שיקולים אנושיים). האבטחה הקיברנטית הפכה לבסיס משמעותי לביטחון כנגד טרור.⁹

סיכום

מאז הקמתה נאלצה מדינת ישראל להתמודד עם סוגים שונים של טרור שהופעל נגדה. פעילות הטרור בתחום הימי הפכה למשמעותית בחמשת העשורים האחרונים, וקראה תיגר

8 Brti, A. (2015), "Ready for anything, even in the north", web: <http://www.navy.idf.il/994-8761-he/Navy.aspx> [10.2.2019].

9 Clermont, C. (2016), "Cybersecurity applies to a marine field". In *Maritime and Port Security: Public Interest or Privet Business*, French National Institute of Maritime Safety and Administration (ENSAM).

על המדינה ועל חיל הים הישראלי, וכך צמח הצורך להגיב להתפתחויות אלה, ולהפחית את השפעת הטרור הימי על שגרת החיים של אזרחי המדינה.

פתרון מדיני לא יוביל, ככל הנראה, להכחדה מוחלטת של הטרור בכלל ושל הטרור הימי בפרט. תמיד יהיו ארגונים שאינם מקבלים את קיומה של מדינת ישראל.

החשיבות הגוברת של התחום הימי למדינת ישראל, המים הכלכליים הבלעדיים כמקור למשאבי אנרגייה, התוואי הבלעדי לסחר בינלאומי, התפלת מים, תקשורת בינלאומית והגדלת צפיפות האוכלוסייה ומתקני התשתית לאורך קו החוף, כל אלה הופכים את הטרור הימי לאופציה אטרקטיבית בעיני ארגוני טרור שונים.

בעשורים האחרונים זיהתה ישראל יותר מ-80 פעולות טרור ימיות. בעוד שרוב ההתקפות סוכלו, פעילי הטרור למדו להסתגל לסביבה המשתנה במהירות. עם שינוי זה חווה ישראל גם שינוי בטקטיקות שונות. כמו כן, ארגוני הטרור הפועלים בזירה הישראלית פיתחו קשרים הדוקים יותר עם נותני חסות לטרור, דוגמת איראן, המספקים למחבלים גישה לנשק מודרני ומתוחכם.

מטרת המאמצים למאבק בטרור הימי היא להגן על חופי ישראל, על ריבונותה בים ועל הבטחת הנמלים הישראליים. מאמץ זה כולל איסוף מודיעיני של שירותי המודיעין של ישראל, סיוורים מחוץ למים הטריטוריאליים של ישראל, הגנה על ידי מכ"מים בחופים, הקמת אזורי ביטחון ימיים ותוכניות להגנת הכוחות. השינויים שחלו בישראל בתחום ההגנה מפני הטרור הימי רבים, ורבים מהם נובעים משיפור הטכנולוגיה המתבטא בפיתוח וחדשנות של תחנות מכ"ם, תחנות חוף, מטוסים, מערכות תותח משולבות (טייפון) וכדומה. דוקטרינת הצי ממשיכה להתפתח, ומטרתה העיקרית היא להגן על מדינת ישראל תוך כדי שילוב הכוחות השונים לשם כך.

התאמת תורת הלחימה לאתגרי הטרור אינה פשוטה. במצב שבו הלוחמה העכשווית בים לובשת צורה של לוחמה א-סימטרית והיברידי, הדימוי התקשורתי הוא לפעמים חשוב יותר מהתוצאות האמיתיות, וכאשר המאבק במרחב הקיברנטי מצטרף לכל אלה, חשוב לערוך שינויים והתאמות בדוקטרינת הלוחמה בטרור ימי. מדינת ישראל צעירה יחסית, אך הניסיון שלה בהתמודדות עם הטרור הימי הוא גדול. ישראל, מצידה, מוכנה לחלוק את ניסיונה עם מדינות אחרות על מנת ליצור מרחב מוגן מטרור.